

Atatürkçü Düşünce Sisteminde "Milli Tarih" Anlayışı

İçeriği Yazan: [Gökmen](#) [1] Zaman: Salı, 07/09/2010 - 07:58

Yazar: Vural GÜNDÜZ

Milli kültürün temelleri, milli tarihtedir. Atatürk, Türk Kültürü'nün geliştirilmesi ve yükselmesi yolunda tarih konusuna özel bir önem göstermiştir. Bunun sebebi, ortak yaşanmış bir tarihin, bir milletin oluşmasında en etkin unsurlar arasında olmasıdır. Tarihi bağlılık, aynı zamanda bir arada bağımsız yaşamının da başlıca dayanağıdır.

Bugünkü Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran ve onu sağlam temeller üzerine oturtan büyük önder Mustafa Kemal Atatürk'ün tarih bilgisi, bilinci ve tarih bilimine verdiği önem bu açıdan bütün liderlere ve insanlığa ders olacak kadar yerinde bir örnektir.

Atatürk, gerçekleştirdiği büyük inkılâbı, gelecek nesillere tam ve doğru bir şekilde aktarabilmenin, ancak tarih sayesinde mümkün olabileceğine inanıyordu. Bu sebeple tarih ile yakından ilgilenmiş ve çeşitli konuşmalarında bu konuya temas ederek, tarihin önemini vurgulamaya çalışmıştır.

Atatürk "tarih ilmi"ni devletin ilerlemesi, çağdaşlaşması için manevî bir destek olarak kullanmıştır. Bir başka deyişle Atatürk, devletin kuruluş yıllarından sonra Türk halkının benliğini bulabilmesi için en güvenilir vasıtayı "tarih"te bulmuştur.

Atatürk Milli Mücadele'nin hemen ardından çok köklü yenileşme hareketlerine girişti. Yapılan çalışmalar şekli olmaktan ziyade içerikle ilgiliydi. O Türk

Milleti'nin Dünya ulusları arasında hak ettiği yeri almasını arzuluyordu. Bir taraftan yeni kurulan ülkenin temelleri bina edilirken, diğer taraftan ülkenin yurt dışındaki prestij ve konumunun düzeltilmesi için de yoğun çaba sarf ediyordu. XX. Yüzyılın başında Batı, Doğu dünyasının tamamına, tabii olarak Türklere de ikinci sınıf insan muamelesi yapıyor, bu tavrı her fırsatta dile getiriyordu. Bu durumu yakından bilen Mustafa Kemal, Türklere isnat edilen kimi zaman hakaret seviyesine varan ithamlara karşı koymak, Türk Milleti'nin gerçek kimliğini dünyaya tanıtmak, ülkede var olan kronolojik tarih anlayışından kurtulmak, sosyal tarih anlayışına geçmek için yoğun tarih çalışmaları yapılmasına karar verdi. Yapılan çalışmalar sonucu "Türk Tarih Tezi" ortaya atıldı. Türk tarihinin İslam veya Osmanlı tarihiyle sınırlı olmadığı, en az İslam sonrası tarih kadar başarılarla dolu bir İslam öncesi Türk tarihinin varlığı ortaya çıkarıldı.

Mustafa Kemal Atatürk'ün yeni Türk devletini kurmak amacıyla başlattığı mücadelesi sırasında Osmanlı öncesi Türk tarihine çok önem verdiği ve Türk tarihini bir bütün olarak değerlendirilmesi fikrine sahip olduğu bilinmektedir. Nitekim bu fikri dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı forsuna on altı Türk devletinin amblemlerini koyması bunun çok açık bir kanıtıdır.

O tarihin sadece kronolojiden ibaret olmadığını belirterek, Türk tarihinin kültür ve uygarlığını ortaya çıkarmayı hedef edinen bir çalışma planı doğrultusunda tarihin beşeri yönünün ortaya çıkarılmasını, Türk tarihçilerine görev olarak verdi. Bu amaçla 1931 senesinde Türk Tarih Kurumunu kurdu. Tarihin hem milli hem de evrensel yanına dikkat çekerek, tarihin milletler arasında dostluk ve barış için kullanılması gerekliliğine kuvvetli bir biçimde vurgu yaptı.

1938'deki ölümüne kadar da tarihe olan ilgisi hiç azalmadı, aksine kendi döneminde yapılan tüm tarih çalışmalarının ya içinde yer aldı ya da yapılanları çok yakından takip etti.

Tartışmasız bir gerçektir ki Türk milleti, insanlık ailesinin seçkin bir üyesi olarak, dünya tarihinde önemli görevler yapmıştır. Türkler, çok eski bir uygarlığın sahibidir. Gittikleri yerlere kültür taşımış, diğer milletlerin hayatında etkili olmuşlardır. Türkler, Kavimler Göçünü başlatarak Avrupa'da; Haçlı Seferlerini durdurarak İslâm dünyasında çok önemli tarihî roller oynamışlardır. Bazı milletlerin kendilerine bir tarih yaratma ihtiyacı duydukları ve bunun için çaba harcadıkları bir çağda, binlerce yıllık tarihimiz bize güç ve ilham verecek başarılarla doludur.

Türkler bilindiği gibi 9.yy İslamiyet'i kabul etmişlerdir. Osmanlı Devleti zamanında İslam Tarihi esas alınmış ve İslamiyet'ten önceki Türk Tarihine ve Türklerin İslam medeniyetine büyük hizmetleri bir bakıma ihmal edilmiştir. Bu tarih anlayışı millete, milli bir kültür vermekten uzak kalmıştır. Tanzimat'tan sonra yani 19.yy da ise "Osmanlı Tarihi" ayrıca yer almış, hatta devlet eliyle, medreselerin dışında kurulan okullarda bu tarih, İslam Tarihinden ayrı olarak okutulmaya başlanmıştır. Halbuki aynı tarihlerde "Orientalistler" yani doğu tarihiyle uğraşanlar topluluğu içinde, Avrupa bilginleri, Türk tarihini inceleme

yolunda olduğu gibi okunması unutulmuş Orhun Yazıtlarının çözülmesi ile Türk medeniyetlerini meydana çıkarmışlardır. Seyyahların Türk eserlerini tanıtmaları ve bunların tarih bakımından incelenmesi, bir Türk kültür aleminin adeta yeniden doğuşunu bildirmiştir. Bu ilmi cereyanlar Osmanlı Türk toplumuna, yabancı dil öğrenen aydınlarımız ile ancak 19.yy sonlarına doğru girmeye başlamıştır. II.Meşrutiyet devrinde Türkçülük hareketi içinde bu incelemelere dayanarak, Genel Türk Tarihleri yazılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu devrinde İslam ve hanedan tarihinden başka öğretime esas olabilecek milli tarihimiz olmamıştır. Buna rağmen aydınlarımız, öğretim programları dışında, Türk Tarihi ile yakından ilgilenmiştir.

Türk Tarihi yalnız Osmanlı Tarihi'nden ibaret değildir. Osmanlılardan önce kurulan Selçuklular dönemi de, Türk tarihinin son derece önemli ve parlak bir dönemidir. İş burada da kalmayıp böylece daha eski tarihe Orta Asya'da başlayan Türk tarihine gelip dayanmaktadır. Böyle olunca da o zamana kadar ihmal edilmiş ve sadece birkaç Avrupalı tarihçinin eserlerinden tercümeler yapılarak bilgi edinilmiş olan bu Türklerin tarihleriyle ilgilenmek gerekmektedir. Türk'ün tarihi çok daha eskidir ve temasta bulunduğu milletlerin üzerine tesir etmiştir.

Osmanlı Devletinin ümmet tarihi anlayışından, Türk milletinin kendi adını taşıyan tarihe kavuşması, millet tarihi anlayışını kabul etmesi zorunlu idi. Yeni Türk Devleti'nin ilk yıllarda millet tarihi anlayışını oluşturmasını gerekli kılan özel sebeplerde şunlardır:

1-Türklerin sarı ırktan gösterilmesinin bir sonucu olarak medeni kabiliyet ve istidattan yoksun olduğu yolundaki hatalı görüş, iddialar.

2-Türk toprakları üzerinde yabancıların tarihi iddiaları oluşturmaktadır.

Ömrünün yarısını savaşlarda geçirmiş ve Türk'ün en yüksek medeni vasfına bizzat tanık olmuş biri olarak Atatürk'ün, Türklerin barbarlığına ve medeniyet düşmanı olduğuna inanması mümkün değildi. Çünkü onun komuta ettiği 'erat' kimi zaman kendi canı pahasına da olsa cepheye savaştığı düşmana yardım elini uzatmıştır.

Tarihi bir gerçeklik olan ve kendisinin de inandığı Türk'ün medeni özelliklerinin dünyaya tanıtılması gerekliydi. Bu ise ancak tarihi gerçeklerin ortaya çıkarılmasıyla mümkün olabilirdi.

Büyük Atatürk, milletimizi ve dünyayı eski ve hatalı bir tarih anlayışından yeni ve doğru bir tarih görüşüne götürmek, bu yolda araştırmalar yapmak için Türk Tarihi Tetkik Cemiyetini (sonradan Türk Tarih Kurumu adını almıştır) kurmuştur.

Mustafa Kemal 'in tarihe olan ilgisi onun kendi ifadesine göre, okul yıllarına kadar uzanır.

Çanakkale cephesinde üstlendiği görevleri içeren "Arıburnu Muharebeleri Raporu" adlı eserinin ilk kelimesi tarihtir. O eserini gelecek kuşaklara doğru

bilgi aktarmak için kaleme aldığını belirtmiştir. Yaptığı inkılâpları halka ve meclise anlatmak için sık sık tarihin tanıklığına başvurmuş ve bu sayede muhaliflerini ikna etmiştir.

Atatürk'ün tarih üzerine çalışmaları, İstiklâl savaşımızın kültür alanında devamıdır.

Tarihle ilgili çalışmalar, memleket içinde ve dışında milli tarihimizin zararına olarak yazılan yabancı tarih görüşlerinden sıyrılıp kurtulmak, tarihimizin gerçek niteliğini belirtmek amacıyla yapılmıştır.

Tarihe olan ilgisi ve verdiği değer kendisine fahri profesörlük verileceği zaman somut olarak ortaya çıkmıştır. İstanbul Darülfünun Edebiyat Medresesi Müderrisler Meclisinin kararı ile kendine 1923'te fahri edebiyat profesörlüğü takdim edileceği zaman, edebiyattan ziyade tarihle daha çok ilgilendiğini belirterek profesörlük beratının "tarihe" ait olmasını istemiştir.

Atatürk'e göre tarih insanların kişisel hürriyetlerini ve milletlerin özellik ve bağımsızlıklarını korumaları şartıyla, binlerce yıldan beri aynı kökten türemiş olan insanlık kültürü içinde birleşmeyi sağlamalıydı. Bütün insanlığın yükselmesi için bu duygu bütün insanlıkta şuur bulmalıydı. Tarih milletler arasındaki düşmanlıkları değil kardeşlikleri ortaya çıkarmalıydı.

Atatürk'ün Türk tarihçilerine yol gösteren düşüncelerini kısaca şu şekilde özetleyebiliriz. İlk husus tarihin belgeye dayalı olarak doğru yazılmasıdır. İşaret ettiği ikinci husus tarihçilerin vesikayı (belge) kullanırken kendi inisiyatifini kullanması ve milli bir çerçevede olaya bakmasıdır. Son husus ise eğer konuyla ilgili belge bulunmazsa bunun açıkça itiraf edilmesinden çekinilmemesidir. Bu noktada Atatürk'ün "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanı şaşırtacak bir hal alır" diyordu.

Atatürk'ün tarih anlayışı Avrupa'nın sınıfçı, Avrupa dışındaki kültürleri küçümseyen, ben merkezli, kendini büyük görme saplantısına karşı çıkış niteliğindedir. Tarih milletler arasındaki düşmanlıkları değil kardeşlikleri ortaya çıkarmalıydı.

Atatürk, tarih araştırmalarında savaşımlardan çok kültür ve uygarlığa önem verilmesini istemiştir. Çünkü insanlığın ortak malı olan kültür ve sanat eserleri birleştirici bir rol oynar. Ayrıca Atatürk, aynı tarihe sahip olanların aynı soydan geldiklerini, bunun da aslında bir kültür birliği demek olduğunu belirterek "aynı ortak geçmişe, ahlaka, hukuka sahip bulunan aynı ortak kültürü ve idealleri benimseyen, kaderlerini kendi içten istekleriyle buna bağlayan bütün Türk vatandaşlarının Türk kabul edileceğini" bildirmişti.

Ona göre: büyük devletler kuran ecdadımız büyük ve şümüllü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için borçtur. "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır. Eğer bir millet büyükse, kendisini tanımakla daha büyük olur. Türk kabiliyet ve kudretinin tarihteki başarıları meydan

çıktıkça, büsbütün Türk çocukları kendileri için lazım gelen hamle kaynağını o tarihte bulabileceklerdir. Bu tarihten Türk çocukları, istiklâl fikrini kazanacaklar, o büyük başarıları düşünecekler, harikalar yaratan adamları öğrenecekler, kendilerinin aynı kandan olduklarını düşünecekler ve bu kabiliyetle kimseye boyun eğmeyecektir. Ey Türk milleti! Sen yalnız kahramanlık ve cengaverlikle değil, fikirde ve medeniyette de insanlığın şerefisin. Tarih, kurduğun medeniyetlerin sena ve sitayişleri ile doludur. Mevcudiyetine kasteden siyasi ve içtimai amiller birkaç asırdır yolunu kesmiş, yürüyüşünü ağırlaştırmış olsa da on bin yıllık fikir ve hars mirası, ruhunda bakir ve tükenmez bir kudret halinde yaşıyor. Hafızasında binlerce ve binlerce yılın hatırasını taşıyan tarih, medeniyet safında layık olduğun mevkii sana parmağıyla gösteriyor. Oraya yürü ve yüksel! Bu senin için hem bir hak, hem de bir vazifedir.

Atatürk'ün inkılâpları gerçekleştirme sürecinde "dil" ve "tarih" en önen verdiği konular arasında yer almıştır. Tarih bir devletin ilerlemesi için manevi bir destek olarak gören Atatürk'e göre milli mücadele sonrasında Türk halkının benliğini bulabilmesinde tarih, en önemli unsur olmuştur. Atatürk'ün milli tarih konusunda büyük bir titizlikle durmasının sebeplerinden biride milli heyecanın ancak milli tarih ve milli kültür ile güçleneceğine inanmasıdır. O, iktisadi ve siyasi istiklaline de kavuşturabilmek için tarih araştırmalarına önem vermiştir.

O, tarih anlayışı ile sadece dünya barışına katkıda bulunmamış, en büyük eseri olan Türk milli varlığının da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Türk milli varlığını ve kimliğini tüm dünyaya tanıtmış ve kabul ettirmiştir. Tarihi bilgileri okuyup o bilgilerden yararlanmakla kalmamış, tarihçilerin yaptığı araştırma sonuçlarının hatalarını, eksiklerini bulacak ve düzeltecek kadar da kendisini tarih bilgisiyle donatmıştır.

Atatürk yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini kültür olduğunu birçok açıklamasında vurgulamıştır. Yapılan devrimlerin temel unsurunu daima kültür teşkil etmiştir. Yazı, şapka, kılık kıyafet devrimleri, yaratılması hedeflenen toplum için ön hazırlıkları oluşturmuştur. Bu devrimlerin hemen ardından Türk devrimini gerçekleştirecek bilimsel kurumlar kurmuştur. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin, Tıp Fakültesinden önce kurulması Mustafa Kemal'in sosyal bilimlere verdiği önemin en açık göstergesidir. Bu nedenle o mesaisinin büyük çoğunluğunu sosyal bilim çalışmalarına ayırmıştır. Tarihe verdiği değeri görevi tarih araştırmaları yapmak olan Türk Tarih Kurumu'nu kurarak somut olarak ispat etmiştir. Bu kurumu kurmakla yetinmeyip gelecekte yaşaması için gerekli finansmanı da temin etmiştir.

Atatürk, Türk Tarihi'ne büyük önem verdi. O, Türk milliyetçiliği görüşüne dayanan bir millî tarih anlayışını benimsedi. Atatürk, bu görüşünü "büyük devletler kuran atalarımız büyük ve kapsamlı medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için bir borçtur" ve "Türk çocuğu atalarını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için

kendinde kuvvet bulacaktır." sözleriyle dile getirmiştir.

Atatürk, Türk milletine millî bir heyecan verip onu haysiyet ve vakarına kavuştururken, uyguladığı, inkılâpların yanında, bir millî tarih şuuru da vermeyi bilmiştir. Bugün hepimize düşen görev, her Türk gencinin öncelikli meselesi milli tarihi bilinci ile yetiştirip, mensup olduğu milletine ve kendisine güven duymasını sağlamaktır.

iletisim@politikadergisi.com

Yorumlar

- [Tarih](#) [2]

Kaynak URL (24/04/2024 - 11:05 tarihinde yazdırıldı):

<http://politikadergisi.com/okur-makale/ataturkcu-dusunce-sisteminde-milli-tarih-anlayisi>

Bağlantılar:

[1] <http://politikadergisi.com/pd-uye/gokmen>

[2] <http://politikadergisi.com/category/icerik-kategorileri/tarih>